

Rakveres toimus valge terrori ohvrite ümbermatmine

Sotsialismi eest langenud sängitati ühishauda 21. Juuni Väljakule

Väikelinna Tööliste Üldühingu Rakvere osakonna algatusel fäitis Rakvere töö-
tav rahvas laupäeval ja pühapäeval oma aukohust nende vastu, kes võitluses sot-
sialistliku ühiskonna eest terrori ohvritena langenud. Toimus langenud kange-
laste ümbermatmine. Reedel ja laupäeval kaevati välja langenud seltsimeeste jää-
nused metsaveertelt ja surnuaiagustest. Laupäeva õhtul paigutati terroriohvrite
põrmud kirstudesse ning pühapäeval toimus suur leinamiiting ja langenute
ühishatmine Rakvere 21. Juuni Väljakule.

Töötava rahva parema tuleviku — sotsia-
lismi idee eest võideldes langesid omal ajal
ka Rakveres paljud paremad pojad töölis-
klassi ja talupoegade ridadest. Enamiku
neist tapsid Eesti oma valgete terroristide
kuulid, osa neist langes piinasurma ohvriks
Saksa imperialistlike okupatsioonivõimude
käe läbi. Aastad on neist tapatalguist möö-
dunud, kuid masendavad mälestused neist
hirmupäevist pole kellelgi suutnud ununeda.

Teadaolevail andmeil olid omaaegse ter-
rori ohvrid maetud nelja kohta Rakvere
ümbrusesse: Palermo metsa 4 Eesti valgete
poisi 1918. a. tapetut, Tammiku üks Eesti
valgete ohver, Papiaru metsa lähemal
Eesti valgete ohvrit ja Tõrma surmaia taha
metsa 12 sakslaste poolt hukutat. Nagu väl-
jakaevamistel selgus, oli mitmeid terrori-
ohvreid enne piinatud, pealtnud purustatud
jne. Papiaru maetutele ei olnud kaevatud
korralikku haudagi. Kümnekond inimest oli
maetud niivõrd maapinna ligilähele, et neid
ainult õige õhuke mullakamar kattis. Selle
tõttu olid seal langenute põrmud ka niivõrd
kõdunenud, et isegi maetute täpset arvu pol-
nud võimalik kindlaks määrata.

Pärast väljakaevamist paigutati langenud
seltsimeeste viimseid jäänused linnavalitsuse
juures olevasse tuletorje depoosse, kus lau-
päeva õhtul kell 6 toimus partei- ja ameti-
ühingute aktiivi osavõtul kirstupanek. Lang-
genud kangelaste põrmud paigutati küm-
nesse punasesse kirstu, mille juure jäi ame-
tiühingute, S. T. miilitsa ja noorkommunisti-
tide arvalve kuuni hommiku kella 10-ni.

Pühapäeva hommikuks kella 10-ks kogu-
nesid ametiühingud, punaarmee aumeeskond,
noorkommunistid ja asutuste ning käitiste
töölised mälestusrongkäiguks linnavalitsuse
ette, kust pool tundi hiljem alustati leina-
marsi saatel liikumist 21. Juuni Väljakule.
Rongkäigu ees kanti pärgi, mida oli rohke-
arvuliselt parteilt, ametiühingutelt ja asu-
tustelt. Pärjadele järgnesid õlgadel kantuna
10 punast kirstu ja sellele umbes 1500 rong-
käigust osavõtjat punaste lippudega. Rong-
käik liikus läbi Tallinna, Laia ja Kastani
tänavate. Kõikjal palistasid teeääri arvukad
neeltvaatajad. Leinarongkäigu möödudes

Tänane päev on leina-, kuid ühtlasi töotuse-
päevaks. Nende langenute juures, kes on ol-
nud uue ja parema eiu seenneks, meie töota-
me oma võitlust sotsialismi eest kuini lõpuni
jätkata," ütles kõneleja. Veel andis kõneleja
ülevalte terroriohvrite matusepaikadest ja
väljakaevamisest. Kõne lõpul lauldi Inter-
natsionaali.

Pikema töotuse ja leinakõnega esines sms
V. S. o. o., kes meenutas sängeid aegu 23 aastat
tagasi. Kõneleja tähendas, et need ohvri-
d, keda Eesti kodanlus ja Balti partiid
poosid ja maha lasksid Rakvere metsaveer-
tel, polnud ainukesed sel ajal meie kodu-
maal. Kogu maa oli täis võlaseid, mille abil
loodeti kommunismi ideed hävitada. Sama-
suguseid ohvreid on pidanud töölisfond kand-
ma ka teistes kapitalistlikkudes riikides.
Tänane päev tuletab meele kõiki neid vere-
ohvreid, mida inimsool on tulnud kanda.
Milleks on neid olnud tarvis? Sellepärast, et
inimsugu on lõhestatud kahte klassi — ri-
kasteks ja vaesteks. Kui tuleme ligemale
praegusele ajale, kus elame, siis on need
ohvrid aina kasvanud. Kuid see ei olene kul-
tuuri tõusust või inimsoo halvenemisest,
 vaid klassivahede kasvamisest. Töölisfond
on see, kes on pidanud kandma ikka suure-
maid ohvreid.

Need seltsimehed, keda siin matame, on
paremad meie hulgast. Kuid meie ei seisa
siin mitte nutus ja pisarais. Töölisfondi lein
ei ole passiivne, vaid aktiivne. Täna anna-
me siin töotuse, et meie jätkame seda tööd,

mida need seltsimehed on alustanud. Meie
kodumaa võib olla uhke nende langenud seltsi-
meestele, sest nende töö on kannud vilja.
Kodanluse lootus neid hukates ei täitunud.
Igaüks neist töölistest ja talupoegadest, keda
kodanlus saatis jäljetutesse haudadesse, sai
põhjuseks kümne uue võitleja tõusmiseks.
Hoolimata kaotustest Eesti tööliisklass on
saavutanud ka võituseid. Suurim võit on see,
kui 21. juunil Eesti tööliisklass koos kuulus-
riikka punaarmeeaga tegi lõpu kodanlusele kur-
naniiskorraale. Poleks olnud meil kangelasi,
keda küll kodanlus on tapnud, poleks näinud
meie ka sotsialismi võitu.

Kõneleja kutsus üles kõiki tööliste-talupo-
gade liidu täendamisele. Oma kõne lõpul
sms Soo laskis elada tööliste-talupoegade lii-
tu, töötavat intelligentsi, EK(b) Parteid ja
EK(b)P Kesiskomitee sekretär S. Aret,
ÜK(b) Parteid ja tema suurt ning geniaalset
juhti Stalinit.

Kõne lõpul lauldi orkestri saatel „Julgesti,
vennad, nüüd tööle“. Punaarmee aumeeskon-
na poolt lasti langenute mälestuseks kolm
aupauku.

Kinniaetud kalmule asetati rohkesti pärgi
asutustelt ja organisatsioonidelt. Kõik pär-
jad olid kaunistatud punaste lillede ja pu-
naste lintidega. Organisatsioonide esindajad
oma järeleühietes lubasid langenute eesku-
jul jääda truuks sotsialismi ideele ja kui
tarvis, saama kangelaslikult võidelda.

Sms Lepassaare kihikese lõppsõna
ajal langetati lipud langenute viimseks ter-
vituseks haua kohale. Leinamiiting lõppes
Internatsionaaliga, mille järgi tuhandetesse
ulatav rahvahulk tööliste võitlusmarsi saatel
siirdus linna tagasi.

Leinamiitingu head kordaminekut soodus-
tas vaikne ja pehme ilm. Leinamiiting ise
jättis sügava mulje kõigisse osavõtjaisse.
Pühalik ja harras leinameeleolu peegeldus
vastu kõigi osavõtjate nägudelt.